Handreiking extra inzet gezonde leefstijlinterventies en impuls op bewegen

Praktische handreiking voor gemeenten bij de extra inzet op gezonde leefstijlinterventies (23 miljoen) en de impuls op bewegen (10 miljoen) vanuit het steunpakket sociaal en mentaal welzijn en leefstijl* (zie actielijn 3: Intensivering initiatieven gezonde leefstijl).

De VNG heeft met haar landelijke partners van het Ondersteuningsproject Lokale Preventieakkoorden en het Landelijk Programma Gezonde School afgesproken gemeenten en hun lokale partners te stimuleren om tot een samenhangend steunpakket Gezonde Leefstijl te komen. Het gaat om de Vereniging Sport en Gemeenten (sportakkoorden), JOGG, Pharos (GIDS), GGD GHOR, Alles is Gezondheid, RIVM en Programma Gezonde School. Dit is een gezamenlijke handreiking met inspiratie en voorbeelden hoe die samenhang gerealiseerd kan worden.

* Kamerbrief over steunpakket sociaal en mentaal welzijn en leefstijl (12 februari 2021)
Toelichting Steunpakket sociaal en mentaal welzijn en leefstijl (website VNG)

Inhoudsopgave

1 Inleiding 4

2 Werkwijze 5

3 Specifieke uitkering en verantwoording 8

Bijlage 9

1 Inleiding

De corona-pandemie maakt zichtbaar dat een ongezonde leefstijl mensen kwetsbaarder maakt voor de gevolgen van een coronabesmetting. Door de coronacrisis is onze leefstijl en ons gedrag veranderd. We bewegen over het algemeen minder, zijn meer gaan roken en we hebben meer overgewicht. Dit leidt tot extra gezondheidsrisico's.

Het kabinet heeft middelen beschikbaar gesteld om extra steun te kunnen verlenen in deze periode en vraagt aan gemeenten om hier invulling en uitvoering aan te geven.

Deze praktische handreiking ondersteunt gemeenten bij de **extra inzet op gezonde leefstijlinterventies** (23 miljoen) en de **impuls op bewegen** (10 miljoen) vanuit het steunpakket sociaal en mentaal welzijn en leefstijl* (zie actielijn 3: Intensivering initiatieven gezonde leefstijl). De incidentele middelen voor 2021 verleent de minister ambtshalve via SPUK Sportakkoord. Het ministerie streeft ernaar de gewijzigde regeling medio juni te kunnen publiceren in de Staatscourant.

De middelen moeten zorgen voor steun en verlichting specifiek voor groepen die extra geraakt worden door de coronacrisis en de daaraan verbonden maatregelen. Het doel is om de negatieve gezondheidseffecten van de coronamaatregelen zoveel mogelijk tegen te gaan om verdere schade te voorkomen.

De specifieke invulling en keuze voor doelen en doelgroepen van de extra inzet maakt u lokaal.

Het ligt voor de hand zoveel als mogelijk in te zetten op intensivering en versterking van bestaande aanpakken en trajecten, zodat de nodige hulp en ondersteuning op korte termijn tot stand kan komen.

Ons advies is om bij die keuze en de uitvoering relevante maatschappelijke organisaties en partners te betrekken waarmee inmiddels wordt samengewerkt bij het lokale preventie- en/of sportakkoord of bij de lokale aanpak rondom gezonde en actieve leefstijl, gezondheidsachterstanden en leefstijlpreventie. Zo kunnen deze netwerken verder worden versterkt en benut.

De rol van de gemeente hierbij is enerzijds regievoerder en anderzijds die van partner aan tafel met de relevante stakeholders.

Het vraagt creativiteit, denkkracht en overleg om iedereen die dat nodig heeft te bereiken.

2 Werkwijze

Uitgangspunten en doel

Het doel is om de negatieve gezondheidseffecten van de coronamaatregelen zoveel mogelijk tegen te gaan om verdere schade te voorkomen.

De uitgangspunten daarbij zijn:

- zorgt voor steun en verlichting specifiek voor groepen die door de coronacrisis en maatregelen extra geraakt worden
- sluit aan bij de behoefte
- komt op korte termijn tot stand.

Het ligt voor de hand zoveel als mogelijk in te zetten op intensivering en versterking van bestaande aanpakken en trajecten, zodat de nodige hulp en ondersteuning op korte termijn tot stand kan komen.

Gemeenten en lokale partners kunnen voortbouwen op bestaande aanpakken, trajecten en netwerken die zijn ontstaan binnen het lokale preventie- en sportakkoord. Maar ook: zijn er groepen/buurten/wijken waar extra aandacht nodig is?

Het vraagt creativiteit, denkkracht en overleg om iedereen die dat nodig heeft te bereiken.

Met deze praktische handreiking willen wij u op weg helpen om lokaal tot een samenhangend pakket te komen en de uitvoering daarvan in gang te zetten. Een haalbaar plan dat op korte termijn realiseerbaar is, zodat sprake is van een gerichte impuls.

Stap 1: Voorbereiding: inventarisatie

Welke uitdagingen spelen er bij inwoners met het oog op een gezonde leefstijl en voldoende beweging? Denk daarbij ook aan het mentaal welzijn en de mentale weerbaarheid.

Om tot een samenhangend pakket te komen is het raadzaam om vroegtijdig met collega's af te stemmen. Denk daarbij naast collega's van gezondheidszorg, sport en preventie ook aan collega's uit andere domeinen zoals jeugd, onderwijs, welzijn, wijkaanpak en armoedebeleid.

Inventariseer met samenwerkingspartners welke signalen en uitdagingen bekend zijn. En welke initiatieven er al lopen. Waar kunnen de bestaande aanpakken en trajecten geïntensiveerd worden en (extra) impact maken? Maar ook: zijn er groepen/buurten/wijken waar extra aandacht nodig is? Wat mist er nog in de huidige situatie? En waar kunt u een verbinding maken met bestaande aanpakken en trajecten?

Tips

- ➔ *Coördinatie:* vanuit de middelen kan de gemeente een procesbegeleider inzetten. Bij voorkeur iemand die bekend is met het sociale netwerk en de sociale kaart (gezondheid, sport, preventie, welzijn etc.).
- ➔ *Korte termijn:* sluit vooral aan bij de energie en de samenwerking die al in de gemeente aanwezig is.
- ➔ *Overzichtelijk en werkbaar:* Houd het netwerk dat u betrekt bij de planvorming overzichtelijk en werkbaar. Focus desgewenst op één of enkele inhoudelijke speerpunten en sluit het netwerk daarop aan.

Bepaal samen waar de hoogste prioriteit ligt en welke doelen u wilt bereiken. De specifieke invulling en keuze voor doelen en doelgroepen van de extra inzet van deze incidentele middelen wordt lokaal gemaakt.

Tips

- ➔ *Verbinding:* een gezonde leefstijl en sport en bewegen verbinden met het (mentaal) welzijn van groepen zoals kwetsbare jongeren of eenzaamheid? In de bijlage vindt u aanvullende informatie en inspiratie.
- ➔ *Data:* het dashboard Sociale Impact Corona geeft een beeld van de maatschappelijke impact van corona. Of maak gebruik van bestaande data (GGD, RIVM).

Mensen die steun kunnen gebruiken: mensen die al kwetsbaar waren of door de crisis extra zijn geraakt zoals; mensen/kinderen in een kwetsbare sociaal economische positie, kwetsbare jongeren, kwetsbare groepen zoals dak- en thuislozen, mensen met een licht verstandelijke beperking, eenzame inwoners/ouderen, volwassenen met psychische problematiek, mensen met een chronische aandoening. Of "nieuwe" groepen zoals ZZP'ers, kleine ondernemers, ouders etc.

Netwerken: denk aan partners en professionals van bestaande lokale netwerken rondom gezondheidsachterstanden, leefstijlpreventie, positieve gezondheid, gezondheidsbeleid, sport en bewegen, een gezonde wijkaanpak, Gezonde School-aanpak en JOGG en de partners van het lokale preventie- en sportakkoord.

Partners zoals: GGD-contactpersoon (Gezondheidsbevorderaars, JGZ, Gezonde School-adviseur, Adviseur publieke gezondheid), GezondIn adviseur, JOGG regisseur, sportverenigingen en fitnesscentra (programma 'Actief na corona'), lokale sportraden, buurtsportcoaches, coördinator van de lokale kerngroep sportakkoord, partners alliantie 'Sporten en bewegen voor iedereen', jeugd & jongerenwerk, verslavingszorg (voorlichting en preventie alcohol, roken, drugsgebruik), jeugdhulp, vrijwilligers, sleutelfiguren, onderwijs, sociaal werk/welzijnsorganisaties, zorgaanbieders, huisartsen (promoten 'Blijf Gezond' op vaccinatielocatie), zorgverzekeraars, KvK, cultuurorganisaties, ouderenbonden, cliëntenorganisaties, adviesraden, ondernemersorganisaties, migrantenorganisaties, lokale coalities tegen eenzaamheid, kerken en andere relevante maatschappelijke organisaties en het maatschappelijk middenveld.

Stap 2 Plannen maken

Maak op basis van de signalen samen met betrokken partners een haalbaar plan dat op korte termijn realiseerbaar is (kort cyclisch werken), zodat sprake is van een gerichte impuls. Leg vast 'wat we gaan doen' en vertaal dat naar 'hoe gaan we dat doen?'

Denk daarbij na over de rol die u wilt vervullen. Neemt u het initiatief, voert u de regie of gaat u vooral faciliteren?

Tips

- ➔ *Voortbouwen op de ambities en maatregelen:* die zijn opgenomen in het lokale preventie- en sportakkoord.
- ➔ *Investeren in lokale infrastructuur:* maak ook – in het licht van de effecten van de coronacrisis - een afweging om te investeren in de lokale infrastructuur voor gezondheid, sport en bewegen: een toekomstbestendige sector voor preventie, sport en bewegen is beter toegerust om haar ambities waar te maken.
- ➔ *Duurzaam:* denk na over de duurzaamheid en borging van de maatregelen. Het gaat immers om incidentele middelen. Met het oog op haalbaarheid en continuïteit ligt het intensiveren en versterken van bestaande aanpakken en trajecten voor de hand.
- ➔ *Leefstijlinterventies:* bij voorkeur wordt gebruik gemaakt van effectieve leefstijlinterventies Loketgezondleven.nl.

Stap 3 Uitvoeren

Kijk goed of de nodige hulp, ondersteuning en activiteit aansluit bij de huidige behoefte. Zorg bij de uitvoering voor coördinatie en regie met aandacht voor de verschillende rollen, de taakverdeling, het bewaken van de voortgang en het financiële kader.

Voorbeelden

- ➔ *Interventies:* er zijn voorbeelden van eenvoudig toepasbare interventies voor verschillende doelgroepen (zie ook bijlage), denk aan: Voel je goed (lager opgeleide volwassenen naar een gezonder gewicht is makkelijker als u beter kunt lezen en schrijven), Welzijn op recept (verbinding zorg en welzijn), Vitality

Club voor ouderen (50-plussers motiveren zelf hun leeftijdsgenoten), The Daily Mile (de benen strekken en het brein wakker schudden), Sociaal Vitaal dat is aangepast aan de 'coronatijd' (fysieke conditie, weerbaarheid, veerkracht en sociale vaardigheden zelfstandig wonende ouderen) of Happyles (mentale gezondheid jongeren).

➔ Lees hier hoe in coronatijd sport- en beweeginterventie op een alternatieve manier worden uitgevoerd. En via #beweegthuis en '#ikbeweeguniek' vindt u initiatieven om (thuis) te bewegen.

Stap 4 Voortgang

Snel en flexibel inspelen op de behoefte (binnen de op dat moment geldende corona-maatregelen) is een uitdaging. Kijk op basis van het plan regelmatig met elkaar of u op de goede weg bent en de gerichte impuls bijdraagt aan het gestelde doel. Stuur eventueel bij en sluit zoveel mogelijk aan bij monitoring en evaluatie van bestaande aanpakken en trajecten.

Tips

➔ Benut het momentum om met partijen verder te kijken dan 2021, m.n. voor borging van activiteiten en samenwerking op langere termijn.

➔ Betrek partners bij de voortgang en deel regelmatig de goede voorbeelden.

- **Wekelijks wandelen** Nationale Diabetes Challenge
  start verwacht in mei, zorg-, sport- en welzijnsprofessionals kunnen nu hun locatie aanmelden.
- **Balkonbeweegdag** Ouderenfonds/ Oldstars
  4 juni 2021, vrijwilligers en professionals kunnen zich aanmelden.
- **Ontmoeting, spel en sport voor jongeren** Summer Games
  meivakantie tot en met de herfstvakantie 2021.
- **Let's #BeActive**. Nationale sportweek
  vrijdag 18 september tot zondag 27 september 2021.

3 Specifieke uitkering en verantwoording

De incidentele middelen voor 2021 (23 miljoen voor gezonde leefstijlinterventies en 10 miljoen voor impuls op bewegen) vanuit het steunpakket sociaal en mentaal welzijn en leefstijl* moeten zorgen voor steun en verlichting specifiek voor groepen die extra geraakt worden door de coronacrisis en de daaraan verbonden lockdown-maatregelen.

Met het oog op het terugdringen van administratieve lasten voor de gemeenten verleent de minister de specifieke uitkering voor 'gezonde leefstijlinterventies' en een 'impuls voor bewegen' niet op aanvraag, maar ambtshalve. Via SPUK Sportakkoord worden de beide gelden uitgekeerd. Het ministerie streeft ernaar de gewijzigde regeling eind juni te kunnen publiceren in de Staatscourant.

Gezonde leefstijlinterventies (23 miljoen)

De verdeling van € 23 miljoen voor gezonde leefstijlinterventies volgt in juni. Hiervoor wordt de regeling SPUK Sportakkoord gewijzigd. Dit budget is bedoeld voor versterking van de uitvoering van afspraken in lokale preventieakkoorden als ook voor extra ondersteuning aan gemeenten om (erkende) leefstijlinterventies in te zetten. De gedachte achter deze extra stimulans is dat deze bijdraagt aan het verder versterken van de lokale infrastructuur om een kwalitatief sterk aanbod van preventieve interventies te realiseren.

Impuls voor bewegen (10 miljoen)

10 miljoen is al verdeeld over de gemeenten in maart 2021 (wijzigingsregeling dd. 25 februari 2021, bijlage IV). De financiële impuls geldt als een aanvulling op het uitvoeringsbudget van de lopende lokale Sportakkoorden. Middelen kunnen bijvoorbeeld worden ingezet als activiteitenbudget voor de buurtsportcoaches of ondersteuning van ondertekenaars, zoals sportverenigingen of andere sportaanbieders, van de lokale akkoorden. Toevoegend dat ook hier de inzet is om juist in te zetten op gevolgen coronamaatregelen, waarbij gebruikmakend van de lokale afspraken en die verstevigen met dit doel.

Op lokaal niveau wordt bepaald welke inzet voor welke groepen burgers nodig is.

Voor de verantwoording van de gelden die worden ingezet voor de uitvoering van 'gezonde leefstijlinterventies' en de 'impuls voor bewegen' wordt aangesloten bij de relatief lichte verantwoording via de SiSa-systematiek op basis van de jaarrekening (zoals die nu ook al geldt voor de SPUK lokale sportakkoorden). U wordt geïnformeerd over de exacte verantwoordingstermijnen bij de verleningsbrief die verstuurd wordt over de wijzigingsregeling.

- Het ministerie streeft ernaar de gewijzigde regeling medio juni te kunnen publiceren in de Staatscourant.
- DUS-I Specifieke Uitkering Sportakkoord / Wijzigingsregeling 'impuls voor bewegen' (25 februari 2021)
- Kamerbrief Steunpakket sociaal en mentaal welzijn en leefstijl (12 februari 2021 Tweede Kamer)
- Kamerbrief over COVID-19 en leefstijl (18 december 2020 Tweede kamer)

Bijlage

De VNG heeft met haar landelijke partners van het Ondersteuningsproject Lokale Preventieakkoorden en het Landelijk Programma Gezonde School afgesproken gemeenten en hun lokale partners te stimuleren om tot een samenhangend steunpakket Gezonde Leefstijl te komen. Het gaat om de Vereniging Sport en Gemeenten (sportakkoorden), JOGG, Pharos (GIDS), GGD GHOR, Alles is Gezondheid, RIVM en Programma Gezonde School. Hieronder vindt u een overzicht van de ondersteuning en programma's.

Leefstijlinterventies

De inzet van leefstijlinterventies zoals in de database van het RIVM Gezond Leven zijn opgenomen, wordt sterk aanbevolen. Loketgezondleven.nl is de landelijke database met erkende leefstijlinterventies gericht op een brede range aan leefstijlthema's (zoals overgewicht, alcohol, roken, mentale gezondheid en bewegen), doelgroepen en leeftijdsgroepen. Het RIVM biedt hierbij advies en ondersteuning en adviseert over de integrale aanpak en inzet van leefstijlinterventies, het aanpassen van erkende interventies aan de lokale context, over implementatie, monitoring en bijsturen in de praktijk. Hiervoor zijn extra middelen beschikbaar vanuit het steunpakket sociaal en mentaal welzijn en leefstijl*. Dit doet het RIVM in samenwerking met andere organisaties zoals GGD-en, Pharos, Kenniscentrum Sport en Bewegen, JOGG en het Trimbos Instituut.

- ➔ Database erkende leefstijlinterventies: Loketgezondleven.nl
- ➔ U kunt gratis advies op maat aanvragen bij RIVM Gezond Leven.
- ➔ Neem contact op met Margien van Rooij (margien.van.rooij@rivm.nl of 06 46 86 09 51) en vanaf mei met Roos Jansen (roos.jansen@rivm.nl of 06 15 32 78 01).
- ➔ Voorbeelden: gecombineerde leefstijlinterventie, ketenaanpak bij kinderen met overgewicht en zie ook stap 3 voor eenvoudig toepasbare interventies voor verschillende doelgroepen.
- ➔ Gezondheidsverschillen: Pharos biedt advies bij hoe interventies effectief ingezet kunnen worden voor mensen in een kwetsbare sociaaleconomische positie, laaggeletterden, mensen met beperkte gezondheidsvaardigheden enz.
- ➔ Naast de erkende leefstijlinterventies op o.a. het gebied van overgewicht, alcohol, roken, drugsgebruik en mentale gezondheid kunt u ook gebruik maken van de database sport- en beweeginterventies via Kenniscentrum Sport en Bewegen: info@kenniscentrumsportenbewegen.nl of bel 0318 – 49 09 00.

Preventieakkoord

Ter versterking van de uitvoering van afspraken in lokale preventieakkoorden is er extra ondersteuning om (erkende) leefstijlinterventies (zie hierboven) in te zetten (23 miljoen). VNG ondersteunt gemeenten bij de totstandkoming en uitvoering van een lokaal of regionaal preventieakkoord. Daarnaast denkt VNG mee met een integrale benadering van preventie roken, alcohol, overgewicht en thema's zoals het verkleinen van gezondheidsachterstanden, de gezonde leefomgeving, armoede en mentale gezondheid.

- ➔ Startpagina en goede voorbeelden lokale preventieakkoorden
- ➔ Gezondheidsverschillen en het preventieakkoord (Pharos)
- ➔ Wegwijzers voor roken, alcohol en overgewicht (RIVM)
- ➔ Ondersteuning via KCC van de VNG 070 - 373 83 93 of via lokalepreventieakkoorden@vng.nl.

Sportakkoord

De financiële impuls (10 miljoen) vanuit het steunpakket sociaal en mentaal welzijn en leefstijl* geldt als een aanvulling op het uitvoeringsbudget van de lopende lokale Sportakkoorden. De gedachte achter deze extra stimulans is dat lokale sportakkoorden bijdragen aan een sterkere lokale infrastructuur voor sport en bewegen, die wij hard nodig hebben om aan een gezonde leefstijl te werken, met oog voor voldoende beweging. Middelen kunnen bijvoorbeeld worden ingezet voor de financiering van de lokaal gekozen

maatregelen uit het sportakkoord, activiteitenbudget voor buurtsportcoaches en hun samenwerkingspartners, en ondersteuning van ondertekenaars, zoals sportverenigingen of andere sportaanbieders, van de lokale akkoorden. Met de extra uitkering kan gericht geïnvesteerd worden in de lokale sport om de gevolgen van de cornonamaatregelen op te vangen en de organisatie van lokale sportaanbieders hiertoe te versterken.

➔ Vereniging Sport en Gemeenten ondersteunt bij de uitrol en versterking van lokale sportakkoorden. Voor vragen kunt u terecht op 070-37 38 055 of via e-mail: sportakkoorden@sportengemeenten.nl.

Tips

➔ Binnenkort volgt een overzicht van interventies per pijler van het sportakkoord.
➔ Inspiratie van sport- en beweegactiviteiten door buurtsportcoaches in coronatijd #BSCorona.
➔ Het stimuleringsbudget voor sportclubs wordt met honderd extra aanvragen voor de doelgroep 'lage sociaaleconomische status (SES)' verhoogd.
➔ Services helpen clubs op weg naar inclusief sporten.

GGD

Vanuit kennis van de beschikbare (en effectieve) interventies, het inzicht van welke doelgroepen nu het meest geraakt worden en op welke wijze die het beste bereikt kunnen worden en met welke activiteiten en programma's, draagt de GGD graag bij aan een samenhangend pakket op lokaal niveau. Met inzicht in lokale data en overzicht van lopende initiatieven en programma's (Gezonde School, JOGG, JGZ etc.) kan de GGD bijdragen aan samenhang en de verbinding maken met doelen op de lange termijn.

➔ Voor o.a. begeleiding en advies kunt u contact opnemen met de GGD in uw regio.

Programma Gezonde School

Gezonde School is het programma dat scholen in het primair, speciaal en voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs faciliteert om structureel, planmatig en met erkende interventies te werken aan een gezonde leefstijl van leerlingen, studenten en medewerkers. Gezonde School zet in op meerdere leefstijlthema's waaronder sport en bewegen, voeding, mentaal welbevinden, roken, alcohol en drugs, relaties en seksualiteit, natuur en milieu. Via het netwerk van Gezonde School-adviseurs van de GGD'en bereikt het programma de scholen en de onderwijsinstellingen en daarmee het overgrote deel van de jeugd, inclusief kwetsbare groepen.

➔ Vanuit het steunpakket sociaal en mentaal welzijn en leefstijl* is het mogelijk om de inzet te intensiveren. Met de middelen kan geïnvesteerd worden in de (extra) inzet van Gezonde School-adviseurs bij GGD'en ten behoeve van de ondersteuning van scholen om te werken aan gezondheidsbevordering. Dit in samenhang met investering in de jeugdgezondheidszorg en het verstevigen van de preventieve infrastructuur.
➔ Voor het betrekken van de Gezonde School-adviseur en advies en ondersteuning kunt u contact opnemen met de GGD of de Gezonde School-adviseur van de GGD in uw regio.

JOGG

JOGG is een werknet van gemeenten, maatschappelijke organisaties en bedrijven. Samen werken we lokaal in de wijk aan een onderbouwde, integrale methodiek (de JOGG-aanpak). Met deze aanpak maken we de fysieke en sociale leefomgeving van kinderen en jongeren gezonder en bieden we zorg en passende ondersteuning voor kinderen met overgewicht of obesitas. JOGG hoort vanuit gemeenten dat vooral de kwetsbare gezinnen in achterstandswijken juist nu extra aandacht en perspectief nodig hebben.

➔ Vanuit het steunpakket sociaal en mentaal welzijn en leefstijl* ontvangt JOGG extra middelen en helpt gemeenten graag door bestaande netwerken en programma's in deze wijken een impuls geven. Zo krijgen kinderen, jongeren en het gezin nog meer ondersteuning, waar zij blijvend voordeel van ondervinden.

Op basis van gesprekken met gemeenten en landelijke samenwerkingspartners zet JOGG onder het thema *"Kinderen en jongeren in de buurt"* in op deze 4 initiatieven: een gezonde buurt, de stem van het kind, Kind naar Gezonder Gewicht en verbinding in de regio. Meer informatie over de initiatieven volgt op de website.

➔ Voor informatie meer kunt u terecht bij Lideke Middelbeek (lideke.middelbeek@jogg.nl of 06 835 254 31).

Tips

➔ Praktijkvoorbeeld hoe gemeenten overgewicht terugdringen met de JOGG aanpak.
➔ Gemeenten die nog niet aangesloten zijn, kunnen zich nu kosteloos aansluiten.
➔ Team:Fit Coaches bevorderen een gezonde sportomgeving.

GezondIn (GIDS)

GezondIn is een stimuleringsprogramma van Pharos en Platform31, dat gemeenten helpt met hun lokale en/of regionale aanpak voor het terugdringen van gezondheidsverschillen. Hierbij staat de integrale aanpak centraal, want gezondheidsverschillen verkleinen gaat alleen als u op meerdere sporen inzet en verbinding legt tussen de verschillende beleidsterreinen als gezondheid, onderwijs, jeugd, sport en zorg. Als gemeente kunt u dit in de uitvoering niet alleen, dus daarnaast is het ook belangrijk om de samenwerking op te zoeken met partners in onder andere het sociaal en medisch domein. En hoe bereik en betrek ik de doelgroep van mensen in een kwetsbare sociaal economisch positie bij/met deze plannen?

➔ De GezondIn-adviseur van uw regio denkt graag met u mee.
➔ Voorbeelden: leefstijlwijkcoach en politiekids, beweegmakelaar en sociaal isolement, dag eenzaamheid – hallo beweeggroep, wijkbewoners zijn ambassadeurs en nodigen u uit om mee te doen.
➔ Kennis, instrumenten en goede voorbeelden zijn te vinden in de GezondIn-kennisbank.

Alles is Gezondheid

Met een brede blik op gezondheid (álles is gezondheid) stimuleert Alles is Gezondheid samenwerking tussen bedrijfsleven, burgerinitiatieven, maatschappelijke organisaties en politiek. Niet alleen roken, alcohol en overgewicht hebben een negatief effect op gezondheid, vaak zijn er achterliggende oorzaken zoals eenzaamheid, werkloosheid, armoede of psychische problemen.

➔ Alles is Gezondheid helpt bij het landelijk preventieakkoord te vertalen naar integrale, regionale aanpakken. Meer weten? Janny.de.boer@allesisgezondheid.nl of 06-52535625

Het ligt voor de hand om (middelen) op gemeentelijk niveau integraal in te zetten. Hieronder vindt u aanvullende informatie over mogelijke verbindingen.

Een samenhangend steunpakket voor sociaal en mentaal welzijn en leefstijl*

Het kabinet wil extra inzetten op het sociaal en mentaal welbevinden van kwetsbare groepen en de leefstijl van mensen met een steunpakket. Doel van dit steunpakket is het verminderen van de langdurige gevolgen van deze coronaperiode op het sociaal en mentaal welbevinden en gezondheid.

De kunst is juist die inwoners te bereiken die het het hardst nodig hebben en dit op korte termijn te realiseren. Dit kan door – samen met lokale partijen – tot een samenhangend aanbod van extra steun te komen.

Hierbij is het belangrijk inzet van middelen en activiteiten zoveel als mogelijk te coördineren. Zodat de inwoners een overzichtelijk plaatje krijgen van het aanbod. Het ligt voor de hand om in te zetten op intensivering en versterking van bestaande aanpakken en trajecten, zodat de nodige hulp en ondersteuning op korte termijn tot stand kan komen.

Summergames

Een positieve impuls voor jongeren d.m.v. sport, spel en ontmoeting. De Summer Games starten vanaf de meivakantie en lopen door tot en met de herfstvakantie en richten zich voornamelijk op extra sport- en spelactiviteiten voor jongeren van 13 tot 27 jaar in aandachtswijken. Dit is een initiatief van Sociaal Werk Nederland, de Johan Cruyff Foundation en de Krajicek Foundation met financiële steun van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn & Sport en de Nationale Postcode Loterij.

➔ Buurt(sport)- en jongerenwerkorganisaties kunnen vanaf nu hun initiatieven voor extra lokale sport- en spelactiviteiten indienen.
➔ Gemeenten kunnen bovenop de impuls van de Summer Games bijdragen om de activiteiten op te schalen. Kijk voor meer informatie op gemeenten.summergames2021.nl.
➔ Voor vragen kunt u terecht bij Linda Griët, info@summergames2021.nl.

Jeugd

Jongeren ervaren vaak meer dan andere leeftijdsgroepen mentale gezondheidsproblemen zoals eenzaamheid, somberheid en angst. Ze hebben een grote behoefte aan sociale ontmoetingen. Met een belangrijk deel (€ 33,5 mln.) van het steunpakket sociaal en mentaal welzijn en leefstijl* (actielijn 1: Welzijn Jeugd) worden gemeenten in staat gesteld om hun **sociale activiteiten**, **laagdrempelige mentale ondersteuning** en **jongerenwerk** voort te zetten. Het doel is om op korte termijn de oplopende schade op het mentaal welzijn van jongeren te beperken.

- In Dordrecht wordt sport met huiswerkbegeleiding gekoppeld, worden buddytrajecten geïnitieerd en verkennen ze hoe sportaanbieders met GGZ-aanbieders samen een traject kunnen opzetten voor jongeren met lichte psychische klachten.
- Andere gemeenten zoeken de samenwerking met onderwijs als het gaat om mentaal welzijn van scholieren (Regio Alkmaar, Regio de Meierij).
- In Enschede ondersteunen ze (naar idee van jongeren) 'huiskamers' op scholen met begeleiding van o.a. jongerenwerk en sport.

➔ Voorbeelden van gemeenten in gesprek met jongeren (VNG); o.a. een activiteitenkalender maken met jongeren.
➔ Werkgroep Depla 'sociale impact van corona'.
➔ Praktijkvoorbeelden en kennis voor gemeenten (NJI) met bijvoorbeeld informatie over mentale gezondheid. NJI en Alles is gezondheid maken met www.jongerenhulponline.nl hulp voor jongeren (8-25 jaar) anoniem, gratis en online toegankelijk. Het is een samenwerking van 6 erkende hulplijnen.
➔ Gemeenten mogen de aan hen toebedeelde middelen uit het steunpakket Welzijn Jeugd (actielijn 1 van het steunpakket sociaal en mentaal welzijn en leefstijl*) naar eigen inzicht inzetten en ook combineren met andere steunpakketten en programma's zoals Jeugdpakket, Nationaal Programma Onderwijs, het project Jeugd aan Zet en het Rijksprogramma maatschappelijke diensttijd (MDT). Kamerbrief stand van zaken COVID-19 (13 april 2021)
➔ Een nieuwe subsidieronde MDT is per eind maart opengesteld vanuit het Actieprogramma Maatschappelijke Diensttijd (ZonMw). Er is ook een MDT voor gemeenten.
➔ Voorbeelden van MDT: Veilig in zee met MDT, Friend4friend, Set Your Life Goals.

Kwetsbare groepen

Kwetsbaarheid kent vele gezichten en dus ook diverse programma's en aanpakken gericht op verschillende groepen. Denk aan eenzaamheid onder ouderen, maar ook aan dak- en thuislozen of mantelzorgers. Vanuit het steunpakket sociaal en mentaal welzijn en leefstijl* (actielijn 2: Kwetsbare groepen) is er 37 miljoen voor gemeenten voor de **extra begeleiding en ondersteuning van kwetsbare groepen** en wordt € 36,5 miljoen toegevoegd voor het **bestrijden van eenzaamheid** onder ouderen (ontmoeting).

➔ Databank Effectieve sociale interventies biedt een overzicht van alle bewezen interventies gericht op kwetsbare groepen (Movisie).
➔ Lijst met initiatieven uit de landelijke bijeenkomst Sociale ondersteuning kwetsbare doelgroepen zoals bijvoorbeeld de participatiekeuken (gezonde maaltijd) en Playing for success (sociaal-emotionele

ontwikkeling van leerlingen in relatie tot leren met een rol voor beweging).
- ➔ Het actieprogramma Eentegeneenzaamheid werkt aan het verminderen van eenzaamheid onder ouderen. Het programma heeft zich afgelopen jaar ook specifiek gericht op versterking van initiatieven in Coronatijd, goede voorbeelden zijn terug te vinden via: Initiatieven - Een tegen eenzaamheid, zoals Tijd voor Krijt en Oldstars en ontmoeten en meedoen d.m.v. cultuur en sport.

- ➔ Coronadossier voor gemeenten voor verschillende kwetsbare groepen (Movisie).
- ➔ Jonge mantelzorgers en corona (MantelzorgNL).
- ➔ Kwetsbare groepen in de opvang in tijden van corona (Vereniging Valente).

Cultuur

Culturele activiteiten kunnen bij uitstek mensen steunen die door corona in eenzaamheid, gebrek aan zingeving of depressiviteit zijn geraakt.

Tips

- ➔ LKCA verzamelt mooie initiatieven die ontstaan tijdens de coronacrisis, waaronder initiatieven die zich richting op eenzaamheid. Andere voorbeelden zijn: aanpak eenzaamheid met cultuur en sport en Cultuur-coaches Valkenswaard inspireren tijdens corona met hun inspiratiebrieven 'Creatieve Oplossingen Redden Ons Nu Allemaal' vol met tips om de tijd creatief en cultureel door te komen.
- ➔ Het programma Samen cultuurmaken van Fonds voor Cultuurparticipatie richt zich op mensen die drempels ervaren. Het sociale en culturele domein werken hierbij samen aan cultuur voor iedereen. Vanuit het steunpakket sociaal en mentaal welzijn en leefstijl* (actielijn 2: Kwetsbare groepen) wordt het programma uitgebreid. Zo kunnen er een aanzienlijk aantal meer programma's gericht op mensen die drempels ervaren gehonoreerd worden. Er komt gezien het grote aantal aanvragen geen extra aanvraagronde. In 2022 is er een nieuwe aanvraagronde (bron).

Alliantie 'Sporten en bewegen voor iedereen'

Er gaat een extra impuls van 4,5 miljoen voor 'sociaal en mentaal welzijn en leefstijl' naar de partners van de alliantie 'Sporten en bewegen voor iedereen'. Deze alliantie bestaat uit tien organisaties, onder andere Jeugdfonds Sport & Cultuur, Stichting Life Goals Nederland, MEE NL, Fonds Gehandicaptensport, John Blankenstein Foundation, Bas van de Goor Foundation, Nationaal Ouderenfonds, Sportkracht 12, NOC*NSF en Vereniging Sport en Gemeenten. Het doel is om professionals bewust te maken van de mogelijkheden en belemmeringen voor iemand om te sporten en bewegen, bijvoorbeeld door leeftijd, fysieke of mentale gezondheid, etnische achtergrond, seksuele geaardheid of sociale positie.

- ➔ Er wordt extra financiële ruimte vrij gemaakt voor het Jeugdfonds en Volwassenfonds Sport & Cultuur om meer jongeren en jongvolwassenen financiële toegang te geven tot sport.
- ➔ Er wordt verkend welke rol de commerciële sport hierin kan spelen.

Stichting Special Heroes

Met verschillende programma's draagt Stichting Special Heroes bij aan een gezonde en actieve leefstijl van leerlingen op het speciaal onderwijs. Denk aan het programma Healthy Heroes en de Vita On Tour die vanaf april van start gaat. Contactgegevens.

Onderwijs

Het Nationaal Programma Onderwijs richt zich op het aanpakken van herstel bij alle leerlingen en in het bijzonder bij specifieke aandachtsgroepen. De schoolbesturen ontvangen het overgrote deel van het geld uit het nationaal plan. De aanpak is gericht op de ontwikkeling van de talenten en vaardigheden van leerlingen op cognitief, executief, sociaal en emotioneel vlak aanvullend te stimuleren.

Gemeenten krijgen extra middelen (€346 miljoen verdeeld over 2021, 2022 en 2023) om een lokale, integrale en meerjarige aanpak samen te stellen en in samenwerking met scholen, kinderopvang, (jeugdgezondheids-) zorg, bibliotheken en andere partijen activiteiten zoals sociaal werk, welzijn, sport en cultuur op te zetten.

Denk daarbij aan de juiste randvoorwaarden voor scholen creëren om optimaal te presteren, bijvoorbeeld door de samenwerking te faciliteren en versterken tussen lokale partijen zoals schoolbesturen, kinderopvangorganisaties, (jeugdgezondheids-)zorg en sociaal werk. Of maatregelen te treffen, in aanvulling op de maatregelen die scholen nemen, om corona gerelateerde cognitieve, executieve en sociaal emotionele vertragingen bij leerlingen in te lopen.

- ➔ *De Gelijke Kansen Alliantie (GKA) zal haar activiteiten uitbreiden ter ondersteuning van gemeenten.*
- ➔ *(contactpersonen in de regio).*
- ➔ Tip: Ga in gesprek met scholen over bijvoorbeeld het verbeteren van mentaal welzijn van scholieren en stem activiteiten en programma's (zoals Gezonde School en JOGG) op elkaar af.

Hoe kunnen we bijdragen aan de Global Goals?

Met het inzetten op een gezonde en actieve leefstijl en het terugdringen van gezondheidsverschillen kunnen gemeenten bijdragen aan meerdere Global Goals. Meer informatie vindt u in de handreiking Global Goals in het gemeentelijk beleid.

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

Nassaulaan 12
2514 JS Den Haag
+31 70 373 83 93
info@vng.nl

april 2021

vng.nl